

Vereniging Effecten Uitgevende Ondernemingen

Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van
Accountants
T.a.v. de heer K. Douma, Voorzitter, en de heer H.J.
Bimond, Voorzitter projectgroep Transparantie en
Geheimhouding
Per e-mail: j.boontjes@nba.nl

Datum 22 december 2023

Betreft: VEUO-reactie NBA-consultatie 'Geheimhouding ontrafeld. Discussienotitie
over transparantie en geheimhouding van accountants'

Geachte heer Douma,
Geachte heer Bimond,

De Vereniging Effecten Uitgevende Ondernemingen (**VEUO**), de vereniging van beursgenoteerde ondernemingen in Nederland, heeft met grote belangstelling kennisgenomen van de discussienotitie over transparantie en geheimhouding van accountants (de **Discussienotitie**). Wij waarderen het werk van de Projectgroep Transparantie en Geheimhouding (de **Projectgroep**) om een gebalanceerde notitie te publiceren over het belangrijke onderwerp van de vertrouwelijkheid van de externe accountant. Wij maken graag gebruik van de geboden gelegenheid op de Discussienotitie te reageren, en doen dat primair vanuit het perspectief van beursgenoteerde ondernemingen.

De VEUO stelt graag voorop dat de accountant een belangrijke rol heeft bij het verstrekken van zekerheid omtrent de betrouwbaarheid van financiële en niet-financiële/duurzaamheidsgegevens van beursgenoteerde ondernemingen. Daarmee onderschrijven wij tevens het belang van een accountancysector die aan hoge maatstaven voldoet en ook internationaal kan opereren op een wijze die kwaliteit waarborgt. Deze kwaliteit ziet zowel op de werkzaamheden van de accountant als op de door hem of haar afgegeven beoordelingen en communicatie daarover.

In deze reactie stellen wij twee fundamentele uitgangspunten voorop. Het eerste is dat de waarde die de accountant toevoegt is gebaseerd op zijn of haar professionele oordeel (voor zover) dat is gebaseerd op een deugdelijke grondslag: de controlewerkzaamheden. Het is bij uitstek de expertise van de accountant gecombineerd met de kwaliteit van zijn of haar werkzaamheden die zijn of haar gezag bepaalt. Ondernemingen en hun stakeholders – en accountants zelf – zijn erbij gebaat dat juist daarover geen discussie bestaat, bijvoorbeeld als de accountant uitspraken gaat doen over aangelegenheden die buiten de expertise of

verrichte werkzaamheden vallen. Ontstaat discussie over de juistheid van de uitspraken van de accountant of zijn of haar professionaliteit, dan zal dit los van het ontbreken van relevante toegevoegde waarde het vertrouwen in de accountant eroderen. Daarmee zijn noch de kapitaalmarkten noch de maatschappij in den brede gebaat.

Dat leidt tot het tweede fundamentele uitgangspunt en dat is dat de accountant spreekt door zijn of haar publieke controleverklaring zoals opgenomen in het jaarverslag van de vennootschap. Daarin doet de accountant verslag van zijn of haar bevindingen, en daarvan is kennis te nemen door iedereen die daarbij belanghebbend is. Deze verklaring is de afgelopen jaren bovendien uitgebreid met kernpunten uit de controle (de zogeheten *key audit matters*), en recent de verplichte rapportage over fraude en continuïteit.¹ De verklaring geeft, zoals de wet dat voorschrijft, de uitslag van het onderzoek van de accountant weer (art. 2:393 lid 5 BW).

De VEUO zou graag zien dat de Discussienotitie nadrukkelijk(er) ingaat op beide fundamentele uitgangspunten.

De VEUO maakt in dit kader verder de volgende opmerkingen.

1. De Discussienotitie geeft een goede aanzet voor een gesprek over de door de accountant te betrachten vertrouwelijkheid. Ter bevordering van deze discussie zou de VEUO graag nader inzicht verkrijgen in de probleemstelling die ten grondslag ligt aan de Discussienotitie. Die is niet helder, en/maar lijkt op dit moment gebaseerd op twee gedachten. Enerzijds zou sprake zijn van knelpunten in de huidige verhouding tussen vertrouwelijkheid en transparantie; anderzijds zou een mogelijk veranderende rol van accountants een nadere overdenking van die verhouding met zich brengen. Gelet op het grote belang van de onderwerpen die in de Discussienotitie aan de orde worden gesteld zou de VEUO graag zien dat deze probleemstelling nader wordt uitgewerkt en toegelicht. Daarbij zou ons inziens ook moeten worden ingegaan op het cruciale belang van vertrouwelijkheid als basiswaarde voor de accountant, zoals deze ook tot uitdrukking komt in artikel 2 Verordening gedrags- en beroepsregels accountants:

"Om invulling te geven aan de verantwoordelijkheid van een accountant te handelen in het algemeen belang, houdt de accountant zich aan de volgende fundamentele beginselen:

*a. **professionaliteit**;*

*b. **integriteit**;*

*c. **objectiviteit**;*

*d. **vakbekwaamheid en zorgvuldigheid**; en*

*e. **vertrouwelijkheid**." [accenten toegevoegd]*

¹ [Verplichte rapportage fraude en continuïteit in de controleverklaring \(nba.nl\)](https://nba.nl)

2. Hierbij is tevens van belang te bezien en bespreken of en zo ja hoe in de ons omringende landen wordt omgegaan met de vertrouwelijkheid van de accountant en eventueel verder te betrachten transparantie, en of daar dezelfde discussies spelen. Nederland is niet het enige land waar accountants werkzaam zijn en de vragen die hier spelen zouden niet anders beantwoord moeten worden dan buiten Nederland het geval is. Dit mede gezien de internationale scope van Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen en hun grote aantal stakeholders buiten Nederland. De VEUO verzoekt de Projectgroep of de NBA dit in kaart te brengen en in de oordeelsvorming te betrekken.
3. Een centrale vraag in de Discussienotitie is hoe het beginsel van vertrouwelijkheid zich verhoudt en moet verhouden tot een gesignaleerde roep in de maatschappij om meer transparantie. Een onderliggende gedachte van de Discussienotitie lijkt te zijn (dit wordt nog niet heel duidelijk) dat een behoefte bestaat aan transparantie waarin nu niet wordt voorzien. Verschillende elementen van deze aannahme zou de VEUO graag nader onderzocht willen zien. Zo wordt de omschreven transparantiebehoefte nu vooral onderbouwd met een verwijzing naar aandeelhoudersorganisaties, maar wordt niet duidelijk hoe (internationale) aandeelhouders daar zelf tegenaan kijken – de (uitgebreide) auditopinie is zelden onderwerp van gesprek tussen onderneming en aandeelhouder – en behoeft die ten aanzien van andere maatschappelijke actoren nader onderzoek. Bij die analyse zou juist ook explicieter aandacht moeten worden besteed aan de onder 1 genoemde positieve effecten van vertrouwelijkheid als basiswaarde van de accountant.
4. Verdergaande transparantie van de accountant wordt soms aangevoerd als antwoord op de groeiende verwachtingskloof tussen enerzijds datgene wat de accountant doet en kan doen, en anderzijds de verwachtingen daarover bij aandeelhouders en andere stakeholders. Dit is een manier om een verwachtingskloof te adresseren, en niet noodzakelijkerwijs de meest effectieve – aangenomen dat met meer informatie de verwachtingen daaromtrent weer verder zullen toenemen. Dit wordt nog niet in de Discussienotitie behandeld. Een andere manier om een verwachtingskloof te dichten is beter uitleggen welke verwachtingen wel maar ook niet gerechtvaardigd zijn. Het is goed dat uit te leggen, en het voorkomt dat de kloof niet verdwijnt maar zich alleen verplaatst naar nog hogere verwachtingen.
5. In dit verband wijst de VEUO graag naar de twee door haar aan het begin van deze reactie genoemde uitgangspunten, te weten het belang van het professionele oordeel van de accountant en het feit dat hij of zij spreekt via de auditopinie. Dit vergt professionele distantie, waaraan ook een schoenmaker-blijf-bij-je-leest element zit. Het vergt daarnaast dat de auditopinie helder is en volledig. De accountant kan in de algemene vergadering een toelichting geven op zijn of haar auditopinie en de daarvoor uitgevoerde werkzaamheden. Dat is dan ook de plaats waar aandeelhouders van die toelichting kennis kunnen nemen. Die toelichting behoort geen nieuwe feiten van materieel belang te bevatten, omdat deze in de auditopinie zelf thuishoren. De VEUO

ziet niet voor zich dat accountants buiten de algemene vergadering verantwoording verschuldigd worden aan individuele aandeelhouders, noch dat zij deelnemen aan gesprekken tussen onderneming(sleiding) en aandeelhouders – hetgeen ook internationaal zonder precedent is.

6. Vasthouden aan de twee genoemde uitgangspunten schept ook rolduidelijkheid tussen enerzijds accountant en anderzijds de gecontroleerde onderneming en haar bestuurders en commissarissen. Communicatie over niet-auditwerkzaamheden en -resultaten is aan de vennootschap. Dit strookt met de breed gedragen conclusie uit het Discussiedocument dat de onderneming (bestuur en raad van commissarissen) rapporteert en de accountant verifieert. Gaat de accountant zelf informatie verschaffen, dan rijst ogenblikkelijk de vraag of die informatie juist is, en wie daarvoor verantwoordelijk is. Dit terwijl het bestuur van de vennootschap de verantwoordelijkheid draagt voor het juist informeren van de effectenmarkten en de stakeholders van de onderneming, alsmede voor de juiste omgang met koersgevoelige en concurrentiegevoelige informatie en met bijvoorbeeld informatie die de vennootschap niet mag verschaffen omdat zij daartoe jegens derden (inclusief de overheid) gehouden is.
7. Gaat de accountant een eigen informatieverstrekking opzetten, dan komt met de genoemde verantwoordelijkheidsvraag ook de vraag wie op die informatie kan worden aangesproken. Dat zullen de accountant en zijn of haar firma zijn. De VEUO ziet hier een toenemend risicoprofiel voor beiden. Hoewel het beursgenoteerde ondernemingen misschien niet rechtstreeks raakt, hecht de VEUO aan de continuïteit van een gezonde accountancysector, mede gezien het geringe aantal OOB-vergunninghoudende accountantskantoren in Nederland.
8. De Discussienotitie wijst op kennelijke onduidelijkheid over welke informatie precies vertrouwelijk is, en welke niet. De VEUO zou graag zien dat die onduidelijkheid nader wordt toegelicht. De Wet toezicht accountantsorganisaties (**Wta**) bepaalt als hoofdregel dat een accountantsorganisatie ten aanzien van gegevens waarvan zij het vertrouwelijke karakter kent of redelijkerwijs moet vermoeden, verplicht is tot geheimhouding van die gegevens, *tenzij* de wet of de EU-verordening anders bepaalt. Deze 'vertrouwelijkheid, *tenzij*'-systematiek onderschrijft de VEUO volledig. Zij schept helderheid; dat wil niet zeggen dat er geen afbakeningsvragen kunnen zijn (of dat een beroep op vertrouwelijkheid uiteindelijk door een rechter anders kan worden beoordeeld), maar er is een duidelijk richtsnoer. Wij plaatsen dan ook een kanttekening bij de suggestie in de Discussienotitie om, waar niet duidelijk is of informatie al dan niet vertrouwelijk is, de accountant aan de hand van feiten en omstandigheden een eigen afweging te laten maken 'tussen het publiek belang bij transparantie en het belang van de gecontroleerde organisatie bij vertrouwelijkheid'. Een dergelijke brede belangenafweging kan het vertrouwelijke karakter van informatie niet wegnemen, evenmin als zij informatie die niet vertrouwelijk is vertrouwelijk kan maken. Daarnaast wordt in dit kader te weinig aandacht besteed aan het feit dat het ten principale moet

gaan om verrichte werkzaamheden in het kader van de wettelijke controle en de daarvoor bestaande deugdelijke grondslag. Dit fundamentele uitgangspunt dient voorop te staan. Een brede belangenafweging zou de accountant in een lastig pakket (kunnen) brengen, en vatbaar maken voor druk van buitenaf terwijl hij of zij zelf de afweging moet maken. We wijzen ook op het eerdergenoemde risico dat de accountant verantwoordelijk zal worden gehouden voor eventuele schade die voortvloeit uit het niet in acht nemen van vertrouwelijkheid waar dit wel vereist was. Hierbij wijst de VEUO erop dat niet alleen de vennootschap/onderneming, maar ook haar stakeholders belang (kunnen) hebben bij vertrouwelijkheid.

9. De accountant kan zijn of haar rol het best vervullen als sprake is van een open en constructieve dialoog met de te controleren onderneming en haar bestuurders en commissarissen. Vertrouwelijkheid faciliteert die dialoog, waarbij vanuit de onderneming alle informatie kan worden gedeeld zonder dat men zich zorgen hoeft te maken over mogelijke openbaarmaking door de accountant. De accountant verkrijgt vaak toegang tot commercieel uiterst vertrouwelijke en bedrijfskritische informatie. Voorkomen moet worden dat de onderneming dergelijke informatie niet meer met de accountant deelt om openbaarmaking te voorkomen, of dat de accountant dergelijke informatie niet meer wil ontvangen om te voorkomen dat hij of zij deze – al dan niet onbedoeld – openbaar maakt. Wij wijzen bijvoorbeeld op de managementletter. In deze brief aan het management rapporteert de accountant over zijn of haar bevindingen en doet suggesties voor mogelijke verbeteringen van het verantwoordingsproces. De accountant kan zich daarin vrij en direct uiten, zonder overmatig beducht te hoeven zijn dat ieder woord door derden wordt gewogen, bijvoorbeeld in het kader van een (in voorbereiding zijnde) procedure. Daarin zit ook de meerwaarde van de managementletter t.o.v. de publieke auditopinie, zowel voor de onderneming alsmede voor haar stakeholders, die immers gebaat zijn bij een voortdurend lerende organisatie, zeker waar het om het verantwoordingsproces gaat. Het is de auditopinie waarin het uiteindelijke professionele oordeel van de accountant is neergelegd.

Wij danken u bij voorbaat voor uw aandacht voor het voorgaande. Uiteraard zijn wij graag beschikbaar onze bijdrage nader toe te lichten en eventuele vragen te beantwoorden.

Hoogachtend,

Prof. Sven Dumoulin
Algemeen secretaris VEUO